

بررسی نقش مراکز مشاوره در کاهش ناهنجاری‌های اجتماعی (مطالعه موردی خانواده‌های شهر بافت در سال ۱۳۹۴)

سعید علوی^۱، امین یادگار نژاد^۲، زهرا حسینی^۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۰۴/۳۰

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۰۳/۱۸

چکیده

آدمی در مسیر تکاملی خود مالک منابع و وسائلی برای زندگی مؤثر است، اوست که می‌تواند خود را در زمان حال تجربه کند و گذشته و آینده را از طریق به یاد آوردن و پیش بینی وقایع به تجربه در آورد. خداوند متعال نیز آدمی را آگاه و مسئول آفریده است تا بتواند از طریق آگاهی‌های خود، قادر به انتخاب باشد و مسئولیت رفتارهای نهان و آشکار خود را بپذیرد و توانایی آن را به دست آورد که پاسخ‌های مناسبی به محرک‌های درونی و بیرونی خود ارائه نماید و به عنوان موجودی متکامل شامل جسم، هیجانات، افکار، احساسات و ادراکات در محیطی مناسب به اصلاح و تعادل رفتار خود بکوشد و خود را به شکوفایی برساند. نقش مشاوره نیز در این مسیر تکاملی نقشی حساس و مؤثر است، آگاه کردن آدمی به چگونگی مقابله و مبارزه با مشکلات، پشتیبانی و حمایت از مراجعان و تقویت روحیه و بالا بردن ظرفیت‌های احساسی و روانی آنان از نکات ممتاز کارکرد او در کمک به کسب فضائل است و تلاش‌های او در جهت تقویت خود باوری، اعتماد به نفس و استقلال زمینه‌های تکامل و تقرب آدمی را به منبع والای پاکی‌ها فراهم خواهد نمود. نقش مشاوره در حل مشکلات و معضلاتی که در حوزه دانش آدمی قرار نمی‌گیرد از جایگاه خاصی برخوردار است، بنابراین وجود مشاورانی آگاه و مجرب در جهت یاری کردن به انسان‌های دارای مشکل و استفاده از فنون مشاوره‌ای تخصصی می‌تواند در پیشگیری بسیاری از ناهنجاری‌های اجتماعی مؤثر واقع شود.

واژگان کلیدی مشاور، مراکز مشاوره، ناهنجاری‌های اجتماعی، اعتماد به نفس

۱- کارشناس ارشد علوم سیاسی، عضو پژوهشگران ف.ا.ا. کرمان: ۰۹۱۳۲۷۹۳۰۰۱-

Alavi.21@yahoo.com

۲- کارشناس ارشد مدیریت فرماندهی و ستاد، ۰۹۱۳۵۸۲۳۶۶۰ (نویسنده مسئول)

asadyadegar@yahoo.com

۳- کارشناس ارشد تاریخ اسلام و ایران، مدرس دانشگاه پیام نور، Z.hasani@gmail.com

مقدمه

نظام خانواده، یک نهاد اساسی و محوری در جامعه است و به عنوان هسته اولیه برای سایر نهادهای اجتماعی به شمار می‌رود. نظام خانواده کوچک‌ترین واحد اجتماعی است که اساس و زیر ساخت واحدهای بزرگ اجتماعی بشری به شمار می‌رود. افرادی که در این واحد کوچک اجتماعی رشد می‌یابند و تربیت می‌شوند به میزان رشد و شکوفایی شان سهم در واحدهای اجتماعی بزرگ انسانی دارند.

یکی از بنیادی‌ترین نهادهای اجتماعی نهاد خانواده است و انسان‌ها درون خانواده جامعه پذیر می‌شوند. خانواده یگان‌های کوچکی هستند که به مثابه سلول‌ها، بافت ارگانیک حیات اجتماعی را تشکیل می‌دهند. جوامع، هر چند بزرگ باشند در نهایت به واحدهای کوچکی قابل تقلیل‌اند که خانواده نامیده می‌شوند. به همین دلیل از منظر جامعه‌شناسی، نهاد خانواده در مقایسه با سایر نهادهای اجتماعی از اهمیت فوق‌العاده برخوردار است. اهمیت این موضوع تا آنجاست که بخش قابل توجهی از موضوعات جامعه‌شناختی اختصاص به بحث خانواده دارد.

گسترده‌گی و بنیادی بودن نهاد خانواده، آن را دائم در پیوند و تأثیر و تأثر متقابل با سایر نهادها قرار داده است، به گونه‌ای که از یک سو تغییرات در نهاد خانواده، بسیاری از شبکه‌های روابط انسانی را دچار تغییر می‌کند و از سوی دیگر تغییرات به وجود آمده در سایر نهادها و زمینه‌های اجتماعی می‌تواند ساخت الگوها، ارزش‌ها و هنجارهای حاکم بر نهاد خانواده را عمیقاً متحول نماید. که این تغییرات می‌تواند در بعضی موارد باعث بوجود آمدن آسیب‌های اجتماعی در بین خانواده‌ها گردد. که برای جلوگیری از این مشکلات و تغییرات و نیز جلوگیری از ناهنجاری‌های اجتماعی می‌توان از فنون مشاوره‌ای و مراکز و متخصصان در امر مشاوره خانواده کمک گرفت.

بیان مساله

آسیب‌شناسی اجتماعی به بررسی انواع مشکلات می‌پردازد که در سطح اجتماعی مطرح هستند و سعی می‌کنند علل مختلف آن‌ها را از جنبه‌های مختلف فردی، اجتماعی و غیره مورد بررسی قرار دهد.

هر جامعه‌ای متناسب با شرایط خود، فرهنگ، رشد و انحطاط خود با انواعی از انحرافات و مشکلات روبروست که تأثیرات مخربی روی فرآیند ترقی آن جامعه دارد. شناخت چنین عواملی می‌تواند مسیر حرکت جامعه را بسوی ترقی و تعامل هموار سازد،

بطوری که علاوه بر درک عمل آن‌ها و جلوگیری از تداوم آن عمل با ارائه راه حل‌هایی به سلامت جامعه کمک نماید. به عنوان مثال مساله اعتیاد را در نظر بگیریم. این مساله هم به عنوان یک مشکل فردی و هم یک معضل اجتماعی مطرح است. روشن است در سطح اجتماعی منجر به از بین رفتن نیروها و انرژی جامعه می‌شود. شناسایی علل اساسی و کنترل آن‌ها می‌تواند بسیاری از نیروهای از دست رفته جامعه را تجدید نموده و در مسیر کار سالم جامعه هدایت کند.

مطالعه بی‌نظمی‌ها و ناهنجاری‌های اجتماعی همراه با علل و انگیزه‌های پیدایی آن‌ها و نیز شیوه‌های پیشگیری و درمان این پدیده‌ها، به انضمام مطالعه شرایط بیمار گونه اجتماعی است؛ زیرا خاستگاه اصلی ناهنجاری‌ها و کثر رفتاری‌های اجتماعی را باید در کل حیات اجتماعی و نوع خاص روابط انسانی جستجو کرد. نابسامانی‌های اقتصادی- اجتماعی چون فقر، تورم، گرانی، بیکاری، فقدان امنیت مالی و حقوقی و دیگر عواملی که باعث محرومیت می‌شوند، زمینه مساعدی را برای انواع مختلف آسیب‌های اجتماعی چون خودکشی، سرقت، اعتیاد به مواد مخدر، فرزند آزاری، زورگیری، طلاق، گدایی و... فراهم می‌آورند. ما در این پژوهش برآنیم که نقش مراکز مشاوره را در کاهش ناهنجاری‌های اجتماعی بررسی نماییم و به این نتیجه دست یابیم که آیا مراکز مشاوره تأثیری در کاهش ناهنجاری‌های اجتماعی خانواده‌های شهر بافت دارند یا نه؟

ضرورت و اهمیت تحقیق

با توجه به اهمیت حیاتی خانواده در سلامت جسم و روان انسان‌ها در تمامی جوامع خانواده در معرض تهدیدها و آسیب‌های بسیار است و نیز باید توجه داشت که پدیده صنعتی شدن از طریق رشد دادن فردیت و وارد کردن زنان به فعالیت تولیدی و اجتماعی خارج از خانه و تقویت استقلال اقتصادی افراد و... از جمله عواملی است که بر وضع نهاد خانواده تأثیر گذاشته است؛ لذا از این جهت وجود مراکز مشاوره جهت مطالعه و شناخت آسیب‌ها و ناهنجاری‌های اجتماعی و در مان کجروان اجتماعی ضروری به نظر می‌رسد.

می‌توان اذعان نمود که سیاست‌های اجتماعی هر جامعه‌ای روش‌های مختلفی را در برخورد با آسیب‌های اجتماعی پیشنهاد می‌کند. این سیاست‌ها را هم نهادهایی که در تمامی جوامع وجود دارد تعیین می‌کند. در جوامع مدرن امروز تمایل بر این است که این سیاست‌ها هر چه بیشتر توسط نهاد آموزش و پرورش و نهاد خانواده به جامعه

تزریق شده و نهاد سیاست حداقل دخالت را در این امور دارد اما در جوامعی که در آن نهاد سیاست قدرتمندتر است، این سیاست‌ها توسط این نهاد وضع و به جامعه دیکته می‌شود. تجربه نشان داده است که جوامع نوع اول در مهار بحران‌های اجتماعی موفق‌تر عمل کرده‌اند. چون مردم راهکارهای مقابله با آسیب‌های اجتماعی را وضع و از آن حمایت می‌کنند. اما در جوامعی که سیاست‌های اجتماعی را نهاد سیاست وضع می‌کند، لاجرم باید ضمانت‌های اجرایی آن‌ها را هم تعیین کند که در این حال استفاده از نیروهای حافظ قوانین و حامی نظام سیاسی مثل پلیس ضرورت پیدا می‌کند. حمایت از آسیب دیدگان اجتماعی نیز به سیاست‌های اجتماعی مربوط است. وقتی در این مورد نیز وقتی ماهیت از آسیب دیدگان به طور کامل در اختیار نهاد سیاست قرار می‌گیرد، این نهاد از دیدگاه منافع خود به آن‌ها نگاه می‌کند، اما وقتی مردم یک جامعه به حمایت از این آسیب دیدگان می‌پردازند، بسیار عمیق‌تر و کامل‌تر عمل می‌کنند، چون مردم در متن این آسیب‌ها قرار دارند، آن‌ها را خوب می‌شناسند و برای حمایت از افرادی که دچار بحران هستند انگیزه بیشتری دارند. یکی از راهکارهای حمایت از آسیب دیدگان اجتماعی، سازمان‌ها و تشکل‌های غیر دولتی است که با توجه به کارکردهای مختلف و مؤثری که دارند نقش مهمی را در حیات جوامع ایفا می‌کنند.

اهداف تحقیق

شناخت رابطه بین مرکز مشاوره و کاهش ناهنجاری‌های اجتماعی
سوالات تحقیق

- به چه میزان بین دفاتر مشاوره و خشونت والدین در خانه می‌تواند رابطه وجود داشته باشد؟
- به چه میزان بین دفاتر مشاوره ازدواج و طلاق و شیوه تربیتی فرزندان می‌تواند رابطه وجود داشته باشد؟
- به چه میزان بین دفاتر مشاوره و تحکیم کانون خانواده می‌تواند رابطه وجود داشته باشد؟
- به چه میزان بین دفاتر مشاوره و طلاق می‌تواند رابطه وجود داشته باشد؟

فرضیات تحقیق

به نظر می‌رسد بین دفاتر مشاوره و خشونت والدین در خانه رابطه وجود دارد.

به نظر می‌رسد بین دفاتر مشاوره ازدواج و طلاق و شیوه تربیتی فرزندان رابطه وجود دارد.

به نظر می‌رسد بین دفاتر مشاوره و تحکیم کانون خانواده رابطه وجود دارد.

به نظر می‌رسد بین دفاتر مشاوره و طلاق رابطه وجود دارد.

پیشینه تحقیق

دکتر محمد تقی شیخی در پژوهشی در مورد خانواده‌های آسیب دیده در معرض طلاق اینگونه بیان می‌دارد که این نوع خانواده‌ها از نوع خانواده‌های طلاق گرفته و گسسته، خانواده‌های دارای فرد یا افراد معتاد، خانواده‌های تک والدی و خانواده‌های ورشکسته به لحاظ اقتصادی هستند. این جامعه شناس با هشدار نسبت به این که خانواده‌های آسیب دیده در آینده طیفی وسیع‌تر از گذشته خواهند داشت، معتقد است از آنجا که تغییرات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی سریعاً در جامعه به وقوع می‌پیوندد بسیاری از خانواده‌ها به طور نسبی در معرض آسیب قرار دارند، بنابراین نهاد خانواده امروز باید در قالبی منظم، هوشیارانه و دقیق عمل نماید تا با بن بست‌ها و انحرافان ناشی از آسیب‌های اجتماعی مواجه نشود. وی معتقد است خانواده مکانی برای تربیت و پرورش انسان‌ها است که تنها در صورت وجود سلامت روحی و روانی می‌تواند انسان‌هایی پاک و سالم تحویل اجتماع داده و برای شکل‌گیری یک خانواده مستحکم و سالم علاوه بر انتخاب مناسب و آگاهانه، به دست آوردن علم و دانش اولیه جهت شروع یک زندگی مشترک برای طرفین امری بدیهی است که این اقدام باید از طرف دولت حمایت شود و مرکز مشاوره‌ای قبل از ازدواج برای دختران و پسران پیش بینی شود تا در آینده به صرف یک سری جهالت‌های اولیه، نهاد خانواده از هم گسسته نشود.

دهقان فرد در پژوهشی با عنوان «بررسی تأثیر انواع روابط در خانواده بر خشونت علیه زنان در سال ۱۳۸۳» که با استفاده از روش پیمایشی در مورد نمونه‌ای متشکل از ۲۰۰ نفر از زنان متأهل که دست کم دارای دارای یک فرزند و ساکن شهر تهران بودند انجام داد به بررسی رابطه خانوادگی و خشونت علیه این زنان پرداخته است یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که بین این نوع روابط (همکاری، همدلی، همفکری، همگامی، گفتمانی) با خشونت علیه زنان رابطه معنی و معنی داری وجود دارد. همچنین بین شیوه جامعه شناسی نقش‌های جنسیتی زن و مرد، سرمایه‌ها و منابع در دسترس زنان و زمینه‌های خطر ساز (شکل روابط) در خانواده مبدا (یعنی خانواده‌ای که در آن به عنوان دختر یا

پسر متولد می‌شویم و رشد می‌کنیم) با خشونت علیه زنان رابطه معنی داری وجود دارد. مهدی زاده (۱۳۸۶) در پژوهشی نشان داد که آموزش مهارت‌های زندگی به زوجین، باعث بهبود تعاملات زوجین می‌شود. با آموزش شیوه‌های کار آمد گوش دادن، صحبت کردن، ارائه پاسخ‌های غیر کلامی موثر می‌توان کیفیت رابطه بین زوجها را ارتقاء داد. لاوسون و گاتمن در سال (۱۹۸۸ و ۱۹۸۶) توضیح دادند که نزاع زناشویی سطح بالایی از برانگیختگی و تأثیر منفی را فراهم می‌آورد زیرا شامل یک انتظارات بسیار شدید همسران است و یک تداخل با دیگر فعالیت‌های معمول و اهداف پیشرفت بوجود می‌آورد.

چارچوب نظری

نظریه تبیین کننده آسیب‌های اجتماعی نظریه انومی یا بی‌هنجاری دورکیم در جامعه شناسی امیل دورکیم اولین کسی است که توانست نظریه منسجمی در رابطه با آسیب‌های اجتماعی یا کج رفتاری بیوراند. دورکیم برخلاف نظری‌های رایج زمان خود که ریشه آسیب‌ها و انحرافات را در ویژگی‌های روانی یا زیستی می‌جستند، توجه منحصر به فردی به ساختارها و شرایط اجتماعی نمود و توانست آسیب‌های اجتماعی را در فرایندی تعاملی بین ساختار و فرد نشان دهد. انومی به هم ریختگی یا آشفتگی وجدان جمعی یا وجدان مشترک است و چگون انومی امری مربوط به وجدان جمعی است، جامعه و فرد همزمان از آن رنج می‌برند. این رنج بردن حاکی از آن است که انومی نه تنها وجدان جمعی که وجدان فردی را نیز متأثر می‌سازد. بنابراین موضوع اصلی مورد توجه دورکیم در ارتباط با آسیب‌های اجتماعی ساخت جامعه و تأثیر آن بر فرد است. (کوثری، ۱۶۱۳۸۶)

نظریه روان‌شناسی اجتماعی

فرض پایه‌ای نظریه روان‌شناسی اجتماعی این است که آسیب‌های اجتماعی در فرایندی تعاملی در ضمن مشاهده، تقلید و الگو سازی شکل می‌گیرند. مزید بر این که کنترل‌های درونی و بیرونی ضعیف، جامعه پذیری ناقص و مسایل هویتی در نتیجه در یافت برچسب‌های انحرافی از دیگران بر گسترش آسیب‌ها و قربانی شدن افراد دامن می‌زنند.

نظریه کنترل این نظریه آسیب‌های اجتماعی را نتیجه ضعف نظام کنترل اجتماعی و فردی می‌داند نظریه پردازان کنترل مثل رکلس (۱۹۶۱) بر این باورند که متغیرهای کلان مثل پایگاه اجتماعی و میزان تراکم جمعیت نمی‌تواند همه آسیب‌ها را تبیین نماید. زیرا برخی از این متغیرها بر روی بعضی از افراد تأثیر نمی‌گذارند. به اعتقاد وی ساختار اجتماعی خارجی بازدارنده‌ای است که افراد را هم‌نوا با هنجارهای اجتماعی می‌سازد و عوامل کنترل درونی نیز وجود دارد که فرد را در مقابل آسیب‌ها حفاظت می‌کند.

کنترل‌های اجتماعی گروهی بر این عقیده اند که در حضور نهادهای اجتماعی مثل مدرسه، خانواده و رسانه کنترل‌های شخصی قادر نیستند به تنهایی رفتار فرد را کنترل نمایند. آنان عقیده دارند که میزان تعلق و تعهد افراد به نهادهای فوق نقش برجسته‌ای در کاهش آسیب‌های اجتماعی دارد. تعلق به نهادها و سازمان‌هایی مثل خانواده، مدرسه، و انجمن‌های دینی فرد را ناخواسته به سوی گروه‌های رسمی و جامعه‌پسند سوق می‌دهد و با کنترل فردی و اجتماعی از این که وی قربانی آسیب‌های اجتماعی شود جلوگیری می‌کند. این گروه از نظریه پردازان با تأکید بر اهمیت تعهد و تعلق بر نقش والدین و مربیان در تکوین تعلق و تعهد وی به سازمان‌های رسمی و یا برعکس تخریب آن اهمیت می‌دهند.

یکی از نظریه‌های شناخته شده در این زمینه که در سال‌های اخیر توجه افراد را به خود جلب کرده است نظریه پیوند اجتماعی تراویس هیرشی می‌باشد. هیرشی (۱۹۶۷) با ترکیب دیگر نظریه‌ها کنترل اجتماعی مثل نظریه دورکیم، تصویری روشن از آنچه که از قیود اجتماعی تلقی می‌شد را ارائه کرد وی موضوع پیوند اجتماعی را مطرح کرده است و بر این باور است که تضعیف پیوند میان فرد و جامعه آسیب‌زاست. دیدگاه ارائه شده توسط هیرشی دایر بر این است که چرا افراد با هنجارهای اجتماعی، انطباق یا انحراف پیدا می‌کنند. او نشانگرهای تعلق به جامعه را در عناصری مثل وابستگی، تعهد، مشارکت و اعتقاد می‌بیند. به عبارتی چهار عنصر فوق نشان می‌دهند که چرا فردی رفتار سالم دارد و یا رفتار انحرافی.

روش‌شناسی تحقیق

در این پژوهش از دو روش برای گردآوری اطلاعات استفاده شده است اسنادی با مراجعه به کتب و منابع موجود از جمله مجلات تخصصی و کتب در

مورد مراکز مشاوره و ناهنجاری‌های اجتماعی مورد مطالعه قرار گرفت و براین اساس قسمت‌های اولیه پژوهش تدوین گردید. پیمایشی در این روش با مشخص کردن جامعه آماری و تعیین حجم نمونه، از تکنیک پرسشنامه استفاده شد و با توجه به آن سوالات مورد نظر مطرح و پس از تکمیل آن‌ها، فرضیه‌های تحقیق مورد آزمایش قرار گرفتند.

تعریف مشاوره

مشاوره، مشورت و دریافت کمک اطلاعاتی در باره یک موضوع است که بین مراجع (کمک گیرنده) و متخصص (مشاور) انجام می‌گیرد. مشاوره در موضوعات و زمینه‌های مختلف علمی و برای اهداف گوناگون انجام می‌شود که در میان مردم، بیشتر جنبه روانشناختی آن (مشاوره روانشناسی) معروف است که هدف از آن بهبود وضعیت روحی - روانی و کیفیت بخشی به زندگی مراجع از جهت روانی است. مشاوره، اقدام حمایتی برپایه علوم روان شناسی در حمایت از فردی است که آسیب دیده یا در معرض آسیب قرار دارد. مشاوره، کمک مشورتی، فکری و اطلاعاتی همراه با آزادی دادن در گزینش راه حل و احترام، با استفاده از دانش روان شناسی به فردی است که در شرایط انتخاب راه حل و تصمیم گیری قرار دارد یا در سازگاری با محیط اطراف خود دچار مشکل است. مشاوران با بهره‌گیری از مهارت‌های گوناگون روانشناختی، مانند روانکاوی می‌کوشند به مراجع در جهت تخلیه هیجانی، غلبه بر هیجانات منفی، سازگاری و برگزیدن راهکار برای مسائل، یاری رسانند. مشاوران با استفاده از مهارت‌های کلامی و روانشناختی خود، از راه سعی در تقویت عزت نفس، تفکر مثبت و احساس سلامتی روان، تقویت قدرت روحی و آگاهی بخشی به حل مشکل مددجو توسط خود او و با توجه به تفاوت‌های فردی و شرایط وی، کمک کنند.

اهداف مشاوره

هدف اصلی مشاوره ایجاد موقعیتی مناسب برای افراد است تا بتوانند راحت‌تر و رضایت بخش‌تر به زندگی ادامه دهند بوسیله مشاوره می‌توان به فرد کمک کرد تا مقصود خود را از زندگی در یابد و با انتخاب‌های آگاهانه و عاقلانه‌ای که متناسب با طبیعت و توانایی‌های اوست به کار و عمل بپردازد.

اصول مشاوره

- برقراری محیطی سرشار از امنیت و تعامل سازنده بین فرد و مشاور
- تعریف نقش مشاوره به عنوان کمک دهنده و نه تحمل کننده
- آموختن شیوه‌های انتخاب و برنامه ریزی مناسب برای دستیابی به یک زندگی معقول و موفق

- مشاور کمک می‌کند که افراد در آینده خودشان مشکلاتشان را حل کنند و برای هر مشکلی به مشاور مراجعه نکنند.

آسیب‌های اجتماعی و نقش خانواده در کاهش آسیب‌ها
مطالعه انحرافات و کجروی‌های اجتماعی و به اصطلاح آسیب‌شناسی اجتماعی عبارتست از مطالعه و شناخت ریشه بی‌نظمی‌های اجتماعی. در واقع، آسیب‌شناسی اجتماعی مطالعه و ریشه‌یابی بی‌نظمی‌ها، ناهنجاری‌ها و آسیب‌هایی نظیر بیکاری، اعتیاد، فقر، خودکشی، طلاق و... همراه با علل و شیوه‌های پیش‌گیری و درمان آن‌ها و نیز مطالعه شرایط بیمار گونه و نابسامانی اجتماعی است (ستوده، ۱۳۷۹ صص ۱۵-۱۴).

به عبارت دیگر، مطالعه خاستگاه اختلال‌ها، بی‌نظمی‌ها و نابسامانی‌های اجتماعی، آسیب‌شناسی اجتماعی است زیرا اگر در جامعه‌ای هنجارها مراعات نشود، کجروی پدید می‌آید و رفتارها آسیب می‌بیند. یعنی آسیب زمانی پدید می‌آید که از هنجارهای مقبول اجتماعی تخلفی صورت پذیرد. عدم پابندی به هنجارهای اجتماعی موجب پیدایش آسیب اجتماعی می‌شود.

از سوی دیگر، اگر رفتاری با انتظارات مشترک اعضای جامعه و یا یک گروه یا سازمان اجتماعی سازگار نباشد و بیشتر افراد آن را ناپسند و یا نادرست قلمداد کنند، کجروی اجتماعی تلقی می‌شود. سازمان و یا هر جامعه‌ای از اعضای خود انتظار دارد که از ارزش‌ها و هنجارهای خود تبعیت کنند. امام طبیعی است که همواره افرادی در جامعه یافت می‌شوند که از پاره‌ای از این هنجارها و ارزش‌ها تبعیت نمی‌کنند. افرادی که همساز و هماهنگ با ارزش‌ها و هنجارهای جامعه و یا سازمانی باشند، هم‌نوا و یا سازگار و افرادی که بر خلاف هنجارهای اجتماعی رفتار کنند و بدان‌ها پای بند نباشند افرادی ناهم‌نوا و ناسازگار می‌باشند. در واقع کسانی که رفتار انحرافی و نابهنجاری آنان دائمی باشد و زود گذر و گذرا نباشد کجروی یا منحرف نامیده می‌شوند. این گونه رفتارها را انحراف اجتماعی یا کجروی اجتماعی گویند. (همان)

حال سوال این است که آسیب‌ها و انحرافات اجتماعی چگونه پدید می‌آیند و عوامل

پیدایش ناهنجاری‌های اجتماعی کدامند؟ بررسی و ریشه‌یابی انحرافات اجتماعی از اهمیت زیادی برخوردار است. انحرافات و مسائل اجتماعی امنیت اجتماعی را سلب و مانعی برای رشد و توسعه جامعه محسوب می‌شود. به طور کلی، هر رفتاری که از آدمی سرمی‌زند، متأثر از مجموعه‌ای از عوامل است که به طور معمول در طول زندگی سر راه وی قرار دارد و وی را به انجام عملی خاص وادار می‌کند.

عوامل بوجود آورنده انحراف و کج روی در جوامع مختلف یکسان نیست و مناطق از نظر نوع جرم شدت و ضعف، تعداد و نیز از نظر عوامل متفاوتند. این تفاوت‌ها را می‌توان در شهرها، روستاها و حتی در مناطق مختلف و محله‌های یک شهر مشاهده کرد. در هر جامعه و محیطی سلسله عواملی همچون شرایط جغرافیایی، اقلیمی، وضعیت اجتماعی، اقتصادی، موقعیت خانوادگی، تربیتی، شغلی و طرز تفکر و نگرش خاص حاکم است که هر یک از این‌ها در حسن رفتار و یا بد رفتاری افراد موثر است. شهر نشینی لجام گسیخته، گسترش حاشیه نشینی و فقر، اتلاف منابع و انرژی را به دنبال دارد. حاشیه نشینی در شهرها، با جرم رابطه مستقیم دارد. تنوع و تجمل، اختلاف فاحش طبقات اجتماعی ساکن شهرهای بزرگ، تورم و گرانی هزینه‌های زندگی، موجب می‌شود تا افراد غیر کارآمد که در آمدشان زندگی ایشان را کفاف نمی‌دهد، برای تأمین نیازهای خود، دست به هر کاری هر چند غیر قانونی بزنند. از دیگر عوامل محیطی جرم، می‌توان فقر، بیکاری، تورم و شرایط بد اقتصادی را نام برد که بر همه آحاد جامعه، اقشار، گروه‌ها و نهادها تأثیر گذاشته و آنان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. (همان، ص ۷۵-۸۰)

در پیدایش انحرافات اجتماعی و رفتارهای نابهنجار و آسیب‌زا عوامل متعددی به عنوان عوامل پیدایش و زمینه ساز می‌تواند موثر باشد؛

عوامل فردی جنس، سن، وضعیت ظاهری و قیافه، ضعف و قدرت، بیماری، عامل ژنتیک و...

عوامل روانی حساسیت، نفرت، ترس و وحشت، اضطراب، کم هوشی، خیال پردازی، قدرت طلبی، کم‌رویی، پرخاشگری، حسادت، بیماری‌های روانی و...

عوامل محیطی اوضاع و شرایط اقلیمی، شهر و روستا، کوچه و خیابان، گرما و سرما و...

عوامل اجتماعی خانواده، طلاق، فقر، فرهنگ، اقتصاد، بی‌کاری، شغل، رسانه‌ها، مهاجرت، جمعیت و...

از آنجا که ممکن است در پیدایش هر رفتاری، عوامل فوق و یا حتی عوامل دیگری

نیز موثر باشد، از این رو نمی‌توان به یک باره فرد بزه‌کار را به عنوان علت العلل در جامعه مقصر شناخت و سایر عوامل را نادیده گرفت. اگر فرد، هر چند برای سرگرمی و تنوع و تفریح دست به بزه‌کاری بزند، این کار وی کم‌کم زمینه‌ای خواهد بود تا به سمت و سوی بزه‌کاری سوق یابد. دلیل عمده این کار، چگونگی شروع به انجام عمل بزه‌کارانه و کشیده شدن فرد به این راه است. افراد بزه‌کار افرادی هستند که همه زمینه‌ها و شرایط لازم برای انحراف در آنان وجود دارد. مهم‌ترین عامل در انحراف افراد و ارتکاب عمل نابهنجار، فردی است که موجب سوق یافتن وی به سمت بزه‌کاری می‌شود، چرا که فردی که می‌خواهد اولین بار دست به بزه‌کاری بزند، نیازمند فردی است که او را راهنمایی کرده و به این سمت هدایت نماید.

دومین عامل، امکانات و شرایطی است که فرد در اختیار دارد و زمینه ارتکاب وی را برای اعمال خلاف اجتماع فراهم می‌آورد.

فقر در خانواده، عدم تأمین نیازهای اساسی خانواده، دوستان ناباب، محیط آلوده و... نیز از عوامل روی آوری فرد به بزه‌کاری است. در عین حال، به طور مشخص می‌توان عوامل عمده زیر را به عنوان بسترها و زمینه‌های پیدایش انحرافات اجتماعی و یا هر رفتار نابهنجار نام برد، عواملی که نقش بسیار تعیین‌کننده‌ای در پیدایی هر رفتاری، اعم از بهنجار و یا نابهنجار، ایفا می‌کنند. در عین حال مهم‌ترین عامل یعنی خود فرد نیز نقش تعیین‌کننده‌ای در این زمینه بازی می‌کنند.

علل و عوامل پیدایش آسیب‌های اجتماعی، به ویژه در میان نوجوانان و جوانان را می‌توان به سه دسته عمده تقسیم نمود ۱- عوامل معطوف به شخصیت ۲- عوامل فردی ۳- عوامل اجتماعی

الف / عوامل شخصیتی

این دسته از عوامل معطوف به عدم تعادل روانی، شخصیتی و اختلال در سلوک و رفتار است که به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود

ویژگی‌های شخصیتی افراد بزه‌کار و کجرو

معمولاً ویژگی‌های شخصیتی افراد بزه‌کار، بی‌قاعدگی رابطه و ارتباط میان فرد و جامعه و ارتکاب رفتارهای نابهنجار و خلاف مقررات اجتماعی است. ولی معمولاً از

نظر مرتکب و عامل آن در اصل و یا در مواقعی خاص، این گونه رفتارها ناپسند شمرده نمی‌شود. افراد روان رنجور نسبت به ارزش‌ها، هنجارها، مقررات اجتماعی بی‌تفاوت بوده و کمتر آن‌ها را رعایت می‌کنند. اعمال و شیوه‌های رفتاری این گونه افراد نظام اجتماعی را متزلزل و گاهی نیز مختل می‌کند و موجب می‌شود که رعایت ارزش‌های اخلاقی و هنجارها در جامعه و نزد سایر افراد زیز سوال رفته و آن را به پایین‌ترین سطح عمل تنزل دهد.

ب / عوامل فردی

در حوزه عوامل فردی، می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود

- آرزوهای بلند؛
  - خوش‌گذرانی و لذت‌طلبی؛
  - قدرت، استقلال و عافیت‌طلبی؛
  - زیاده‌خواهی؛
  - بی‌بند و باری و لابی‌گری؛
  - بی‌هویتی و بی‌هدفی در زندگی.
- افراد گاهی اوقات برای رسیدن به آمال و آرزوهای بلند و دست‌نیافتنی و مدینه فاضله‌ای که رسانه‌های ملی و یا با ماهواره تبلیغ می‌کنند، مرتکب جرایم می‌شوند. گاهی اوقات هم ارتکاب جرایم را فقط یک کار تفننی و به عنوان گذران اوقات فراغت می‌دانند با این که ممکن است در خانه و محیط اطراف مشکل‌حادی هم نداشته باشند که آنان را مجبور به ارتکاب رفتار نابهنجار نماید، ولی فقط به خاطر این که در چند روز زندگی خوش باشند، دست به ارتکاب اعمال خلاف عرف و اجتماع می‌زنند. گاهی نیز افراد از نعمت خانواده و والدین عاطفی برخوردارند، اما به خاطر شکست در تحصیلات و ناتوانی در ادامه تحصیل، تحقیر معلمان و فشارهای بی‌مورد والدین مجبور می‌شوند خود را به گونه‌ای دیگر نشان دهند و به اصطلاح «خودی» نشان دهند و این حکاکن از میل به استقلال‌طلبی، قدرت‌طلبی و یا عافیت‌طلبی در نوجوانان و جوانان دارد که به دلیل ارضای صحیح آن دست به ارتکاب اعمال ناشایست می‌زنند. (مجله ایران جوان، ش ۱۴۹، ص ۴)

ج/عوامل اجتماعی

در بررسی آسیب‌ها و انحرافات اجتماعی، به عنوان یک پدیده اجتماعی، به علل اجتماعی انحرافات می‌پردازیم. عوامل متعددی در این زمینه نقش دارند که در این جا به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود ۱- عدم پای بندی خانواده‌ها به آموزه‌های دینی. مطالعات و تحقیقات نشان می‌دهد تا زمانی که اعضای جامعه پای بند به اعتقادات مذهبی خود باشند، خود و فرزندانشان به فساد و بزه‌کاری روی نمی‌آورند بنابراین افزایش انحرافات اجتماعی می‌تواند ناشی از عدم پای بندی خانواده‌ها به آموزه‌های دینی باشد.

آشفتگی کانون خانواده

از دیگر مؤلفه‌های مهم در سوق یافتن نوجوانان و جوانان به سمت و سوی بزه‌کاری و انحرافات اجتماعی و گسسته شدن پیوندهای عاطفی و روحی میان اعضای خانواده است. هر چند در بسیاری از خانواده‌ها پدر و مادر دارای حضور فیزیکی هستند، اما متأسفانه حضور وجودی و معنوی آنان برای فرزندان محسوس نیست. در چنین وضعیتی، فرزندان به حال خود رها شده، ارتباط آنان با افراد مختلف بدون هیچ نظارت، ضابطه و قانون خاصی در خانواده صورت می‌گیرد. روشن است که چنین وضعیتی زمینه را برای خلا عاطفی فرزندان فراهم می‌کند.

در برخی از خانواده‌ها پدر، مادر و یا هر دو، بنا به دلایلی همچون طلاق، جدایی، مرگ والدین و... نه حضور فیزیکی دارند و نه حضور معنوی. در این گونه خانواده‌ها که با معضل طلاق و جدایی مواجه هستند، فرزندان پناهگاه اصلی خود را از دست داده، هیچ هدایت کننده‌ای در جریان زندگی نداشته، در پاره‌ای از موارد به دلیل نیافتن پناهگاه جدید، در دریای موج اجتماع، گرفتار ناملازمات می‌شوند (مجله زن روز، ش ۱۷۳۳، ص ۱۴)

۲- طرد اجتماعی

چگونگی برخورد دوستان، افراد فامیل و همسایگان با فرد بزه‌کار، در نوع نگاه متقابل وی با دیگران تأثیر بسزایی دارد. در مجموع، اگر این برخوردها قهر آمیز و به صورت طرد فرد از محیط اجتماعی باشد، جدایی وی از جامعه سرعت بیشتری می‌یابد. این نوع برخورد، همواره به عنوان هزینه ارتکاب هر جرمی مد نظر است. علاوه بر این، افرادی که

دارای منزلت و پایگاه اجتماعی پایینی هستند و یا از نقص عضو، بیماری جسمی، روحی و مشاغل پایین خود یا والدین شان رنج می‌برند، نیز از سوس افراد جامعه مورد بی‌مهری قرار گرفته و ناخواسته طرد می‌شوند. این گونه افراد برای جبران این نوع کمبودها، و شاید برای رهایی از این گ. نه بی‌مهری‌ها و معضلات، دست به ارتکاب جرایم و انواع انحراف اجتماعی می‌زنند. (عبدی، ۱۳۷۱: ۳۸)

۴- بیکاری و عدم اشتغال

از دیدگاه جامعه‌شناسان و روان‌شناسان بی‌کاری یکی از ریشه‌های مهم بزه‌کاری و کج روی افراد یک جامعه است. بی‌کاری باعث می‌شود که افراد بیکار جذب مراکز تجمع افراد بزه‌کار شده و به تدریج به دامان انواع کج روی‌های اجتماعی کشیده شوند. حاصل تحقیقات صورت گرفته نیز حکایت از تأثیر قاطع بیکاری و فقر بر افزایش بزه‌کاری دارد. (نجفی، ۱۳۷۰: ۴۸)

۵- فقر و مشکلات معیشتی

در میان علل و عوامل پیدایش بزه‌کاری و ارتکاب انحراف اجتماعی، عامل فقر و مشکلات معیشتی و اقتصادی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. عدم بضاعت مالی مکفی خانواده‌ها و ناتوانی در پاسخگویی به نیازهای طبیعی و ضروری مانند فراهم ساختن امکان ادامه تحصیل، تأمین پوشاک مناسب و... زمینه ساز بروز دلزدگی، سر خوردگی ناراحتی‌های روحی، دل‌مشغولی، افسردگی و انزوای طلبی را در فرزندان فراهم می‌سازد. در نتیجه بسیاری از این افراد برای رهایی از بند گرفتاری‌ها، دست به ارتکاب اعمال ناشایست می‌زنند.

۶- دوستان ناباب

گروه دوستان و همسالان الگوهای مورد قبول یک فرد در شیوه گفتار، کردار، رفتار و منش هستند. فرد برای این که مقبول جمع دوستان و همسالان شود و با آنان ارتباط و معاشرت داشته باشد، ناگزیر از پذیرش هنجارها و ارزش‌های آنان است در غیر این صورت از آن جمع طرد می‌شود. از این رو به شدت متأثر از آن گروه می‌گردد. تا حدی که اگر بنا باشد در رفتار فرد تغییری ایجاد شود یا باید هنجارها و ارزش‌های آن جمع را تغییر داد یا ارتباط فرد با آن گروه را قطع کرد.

۷- محیط

محیط نیز از جمله عوامل تأثیر گذار در پیدایش رفتارهای شایسته و یا ناشایست است. اگر در منزل و خانه، کوچه، خیابان و مدرسه، محیط پیرامون زمینه و شرایط مساعدی برای بزه‌کاری وجود داشته باشد، فردی را که آمادگی انحراف در او وجود دارد، به سوی جرم و ارتکاب رفتار بزه‌کارانه سوق می‌دهد.

در پیدایش هر جرمی، با تحلیل دقیق، به این نتیجه می‌رسیم که محیط اجتماعی بستر کاملاً مناسبی برای فرد بزه‌کار فراهم آورده و عامل مهمی برای پیدایش رفتار مجرمانه توسط وی بوده است. اگر فساد و تباهی و بی بند و باری بر جامعه حاکم باشد، افراد مستعد در گرداب تباهی‌های آن اسیر می‌شوند و اگر نظام اجتماعی بر معیارها و الگوهای ارزشی استوار باشد و برنامه‌های هدف دار و مشخصی طرح ریزی گردد، امکان انحراف اجتماعی در جامعه و در میان افراد بسیار ضعیف خواهد بود. بنابراین محیط در شکل‌گیری شخصیت و منش انسان نقش بسیار تعیین کننده و موثری ایفا می‌کند و رفتار انسان که نشان از شخصیت و منش اوست، تا حد زیادی، ناشی از تربیت اکتسابی از محیط است. (رونالوس، ۱۳۶۸: ۶۳)

۸- فقر فرهنگی و تربیت نادرست

از دیگر عواملی که موجب سوق یافتن جوانان به سوی انحراف اجتماعی است، فقر فرهنگی و محدودیت‌ها و تبعیض‌های ناشی از فقر فرهنگی می‌باشد. چنان که سطح تحصیلات (بی‌سوادی و یا کم‌سوادی اعضای خانواده) سطح پایین و نازل منزلت اجتماعی خانواده، نا آگاهی اعضای خانواده به ویژه والدین از مسائل تربیتی، اخلاقی و آموزه‌های مذهبی، عدم هم‌نوایی خانواده با هنجارهای رسمی و حتی غیر رسمی جامعه، هنجار شکنی اعضای خانواده و اشتها به این مسئله و مسائل دیگری از این دست مؤلفه‌هایی هستند که در قالب فقر فرهنگی خانواده در ایجاد شوک‌های روانی و روحی بر فرزندان نوجوان و جوان مؤثر است و انگیزه ارتکاب انواع جرایم آنان را دو چندان می‌کند. تبعیض جنسیتی و یا تبعیض بین فرزندان نیز از جمله عوامل مهم فقر خانوادگی است. تبعیض در برخورد با خطاها و اشتباهات فرزندان دختر و چپسر و عدم اتخاذ رویه منطقی برای برخورد با خطاهای فرزندان و تنبیه تبعیض آمیز بر اساس برتری پسر بردختر یا بالعکس موجب سلب اعتماد به نفس و بدبینی فرزندان نسبت به والدین می‌شود. تبعیض در خانه با ورchie حساس و عزت نفس فرزندان منافات دارد و

خسارات جبران ناپذیری را بر روح و روان آنان وارد می‌کند و با ایجاد بحران‌های روحی و سرخوردگی، آنان را به سوی عکس‌العمل‌های منفی نظیر سرقت، اعتیاد و فرار از خانه سوق می‌دهد. همان‌گونه که عدم توجه به نیازهای عاطفی فرزندان می‌تواند عامل بروز ناهنجاری‌های رفتاری در فرزندان شود، توجه بیش از حد متعارف و در اختیار قرار دادن امکانات رفاهی زیاد هم می‌تواند زمینه بروز ناهنجاری‌های رفتاری در آنان شود. در شیوه فرزند سالاری، اغلب تمایلات و خواسته‌های فرزندان محقق می‌شود، از این رو به محض ایجاد مشکلات و بحران‌ها و فشارهای زندگی، که در آن امکان تحقق برخی از نیازها سلب می‌شود و یا در شرایطی که خواسته‌های فرزندان به افراط می‌گراید و والدین با آن مخالفت می‌نمایند، فرزند به دلیل تربیت شدید عاطفی، روحیه عدم درک منطقی شرایط، نازپروری و بی‌تحملی در برابر مخالفت والدین، عصیان و طغیان نموده و همین امر موجب دوری از والدین و اعضای خانواده می‌گردد و سرانجام می‌تواند زمینه ارتکاب انواع جرایم را فراهم نماید. (مجله کتاب زنان، ش ۱۵، ص ۶۵)

۹- رسانه‌ها و وسایل ارتباط جمعی

رسانه‌های دیداری، شنیداری و مکتوب می‌تواند از جمله مولفه‌های در خور توجه در ایجاد انگیزه روی آوری جوانان به سمت و سوی بزه‌کاری و رفتارهای انحرافی باشند. پخش شمار قابل و توجهی از سریال‌های تلویزیونی، از طریق صدا و سیما و یا شبکه‌های ماهواره‌ای خارجی، با مضامین زندگی مجرد گونه غربی توأم با جذابیت، نشاط، رفاه، موفقیت و یا بطور کلی با تصویر سازی مثبت از این نوع زندگی‌های از هم گسیخته، نقش موثری در تقویت انگیزه و گریز از قید و بندهای خانوادگی و هنجارها و ارتکاب جرایم اجتماعی ایفا کرده است. نقش رسانه‌های جمعی، به ویژه ماهواره و اینترنت در رواج بی‌بند و باری اخلاقی، مقابله با هنجارهای اجتماعی، عدم پای بندی مذهبی و بلوغ زودرس نوجوانان در مسایل جنسی حایز اهمیت است. (اشرف میرزا، ۱۳۹۳صص ۴۲-۳۰)

تحلیل داده‌ها (بررسی فرضیه‌های تحقیق)

فرضیه شماره یک

دفاتر مشاوره خانواده بر خشونت والدین در خانه تأثیر دارد.

H₀ بین دفاتر مشاوره و خشونت والدین در خانه رابطه وجود ندارد.

H₁ بین دفاتر مشاوره و خشونت والدین در خانه رابطه وجود دارد.

برای بررسی رابطه بین دفاتر مشاوره و خشونت والدین در خانه از ضریب همبستگی پیرسون و اسپیرمن استفاده شد. نتایج حاصل از این آزمون در جدول زیر آمده است.

متغیر دفاتر مشاوره خانواده وجود ارتباط نوع ارتباط همبستگی
پیرسون اسپیر من
شیوه تربیتی فرزندان همبستگی $P(r)$ تعداد همبستگی $p(r)$ تعداد
.۰۳۱۰ .۰۱۰۰۰۰۱ .۰۲۹۱ .۰۱۰۰۰۰۱ دارد مستقیم
در سطح .۰۰۵ معنی داری

نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون و اسپیرمن نشان می‌دهد که بین عملکرد دفاتر مشاوره و خشونت والدین در خانه رابطه وجود دارد ($P < 0.05$) این رابطه به صورت مستقیم می‌باشد.

فرضیه شماره دو

دفاتر مشاوره خانواده بر شیوه تربیتی فرزندان تأثیر دارد.

H_0 بین دفاتر مشاوره و شیوه تربیتی فرزندان رابطه وجود ندارد.

H_1 بین دفاتر مشاوره و شیوه تربیتی فرزندان رابطه وجود دارد.

برای بررسی رابطه بین دفاتر مشاوره و شیوه تربیتی فرزندان از ضریب همبستگی پیرسون و اسپیرمن استفاده شد. نتایج حاصل از این آزمون در جدول زیر آمده است.

متغیر دفاتر مشاوره خانواده وجود ارتباط نوع ارتباط - همبستگی
پیرسون اسپیر من
تحکیم کانون خانواده همبستگی $P(r)$ تعداد همبستگی $p(r)$ تعداد
.۰۴۲۴ .۰۱۰۰۰۰۰ .۰۳۸۲ .۰۱۰۰۰۰۰ دارد مستقیم
در سطح .۰۰۵ معنی داری

نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون و اسپیرمن نشان می‌دهد که بین عملکرد دفاتر مشاوره و شیوه تربیتی فرزندان رابطه وجود دارد ($P < 0.05$) این رابطه به صورت مستقیم می‌باشد.

فرضیه شماره سه

دفاتر مشاوره خانواده بر تحکیم کانون خانواده تأثیر دارد.
 H₀ بین دفاتر مشاوره و تحکیم کانون خانواده رابطه وجود ندارد.
 H₁ بین دفاتر مشاوره و تحکیم کانون خانواده رابطه وجود دارد.
 برای بررسی رابطه بین دفاتر مشاوره و تحکیم کانون خانواده از ضریب همبستگی پیرسون و اسپیرمن استفاده شد. نتایج حاصل از این آزمون در جدول زیر آمده است.
 نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون و اسپیرمن نشان می‌دهد که بین عملکرد دفاتر مشاوره و تحکیم کانون خانواده رابطه وجود دارد ($P < 0.05$) این رابطه به صورت مستقیم می‌باشد.

فرضیه شماره چهار

دفاتر مشاوره خانواده بر طلاق تأثیر دارد.
 H₀ بین دفاتر مشاوره و طلاق رابطه وجود ندارد.
 H₁ بین دفاتر مشاوره و طلاق رابطه وجود دارد.
 برای بررسی رابطه بین دفاتر مشاوره و طلاق از ضریب همبستگی پیرسون و اسپیرمن استفاده شد. نتایج حاصل از این آزمون در جدول زیر آمده است.

متغیر دفاتر مشاوره خانواده وجود ارتباط نوع ارتباط - همبستگی
پیرسون اسپیر من
طلاق همبستگی $P(r)$ تعداد همبستگی $p(r)$ تعداد
۰.۰۴۸۰.۰ ۱۰۰۰۰۰۰.۰ ۰.۰۴۰۲.۰ ۱۰۰۰۰۰۰.۰ ۱۰۰۰۰۰۰.۰ دارد مستقیم
در سطح ۰.۰۵ معنی داری

نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون و اسپیرمن نشان می‌دهد که بین عملکرد دفاتر مشاوره و طلاق رابطه وجود دارد ($P < 0.05$) این رابطه به صورت مستقیم می‌باشد.

نتیجه گیری

ناهنجاری‌های اجتماعی که به تعبیر بعضی از اندیشمندان حاصل و معلول مستقیم انقلاب صنعتی هستند، در اکثر جوامع وجود دارند و تأثیرات خود را می‌گذارند. اما آن چه جوامع مختلف را در این مورد از هم متفاوت می‌سازد نوع نگرش این جوامع به علل بوجود آورنده آسیب‌ها و راهکارهای اصلاح و بهبود آن است.

آنچه روشن است اینکه بحث آسیب‌شناسی اجتماعی عمدتاً با مسائل و مشکلات سر و کار دارد و بر این اساس زمینه‌هایی چون فرهنگ و هنجارهای یک جامعه، ویژگی‌های اقتصادی و سیاسی و جغرافیایی یک جامعه نیز در حوزه مطالعات آسیب‌شناسی اجتماعی قرار می‌گیرد.

مطالعه و شناخت ناهنجاری‌های اجتماعی و علل و انگیزه‌های پیدایی آن‌ها، شناخت درست دردها و آسیب‌ها، نخستین شرط چاره‌جویی و بیش از نیمی از درمان است. در عصر ما پیشگیری مهم‌تر از درمان است. بسیاری از آسیب‌شناسان اجتماعی برآنند که برای مبارزه با کژ رفتاری‌ها باید زمینه‌های اجتماعی آن‌ها را از میان برداشت.

با توجه به ضرورت بحث ناهنجاری‌های اجتماعی و پیامدهای ناگوار آن برای اجتماع، خدمات مراکز مشاوره و مددکاری به افراد در معرض آسیب و آسیب دیده گام مؤثری در جهت کاهش و کنترل ناهنجاری‌های اجتماعی می‌باشد. به طور کلی، مشاوره تعاملی بین مشاور و مراجع است که به آن وسیله به مراجع کمک می‌شود تا پس از شناخت خویش تصمیمات معقول و مقبولی اتخاذ کند. به بیان دیگر، مشاوره جریان بررسی مشکلات و مسائلی است که مراجع با آن‌ها مواجه است و علاقه‌مند و یا نیازمند به طرح آن‌ها می‌باشد.

جامعه سالم در گرو داشتن خانواده‌های سالم است. بنابراین اهمیت خانواده از آنجائیکه محلی امن و آرامش بخشی را برای اعضای خانواده فراهم می‌کند و پایگاه اصلی تربیت فرزندان هم به شمار می‌رود در ایجاد، حفظ و ارتقاء بهداشت روان افراد و جامعه انکار ناپذیر است. از این رو بایستی برای ارتقاء سلامت جامعه به تحکیم بنیان خانواده و شیوه‌ها و مهارت‌های بهتر و سالم‌تر زندگی کردن افراد و مهارت‌های لازم برای داشتن زندگی بهتر توجه ویژه نمود.

منابع

- اشرف میرزا، عماد (۱۳۹۳)؛ بررسی جامعه شناختی نقش نهادهای مشاوره در کاهش آسیب‌های اجتماعی.
- رونالوس، المینگرت (۱۳۶۸)؛ کودک و مدرسه، ترجمه شکوه نوابی نژادتهران، انتشارات رشد.
- ستوده، هدایت الله (۱۳۷۹)؛ آسیب‌شناسی اجتماعی، تهران انتشارات آوای نور، چاپ دهم.
- گیدنز، آنتونی، (۱۳۷۳)؛ جامعه شناسی، ترجمه منوچهر صبوری تهران، نشر نی.
- عبدی، عباس (۱۳۷۱)؛ آسیب‌شناسی اجتماعی، قم انتشارات سپهر.
- مجله زنان، ش ۱۵؛ بررسی رابطه میان عوامل اجتماعی و امنیت اجتماعی زنان
- مجله زن روز، ش ۱۷۷۳؛ تبیین عوامل مؤثر بر مشارکت زنان در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی - اجتماعی
- مجله ایران جوان، ش ۱۴۹؛ علل و عوامل پیدایش آسیب‌های اجتماعی و راه‌های پیشگیری از آن
- نجفی، علی حسین (۱۳۷۰)؛ بزه‌کاری و شرایط اقتصادی، مجله تحقیقات حقوقی، ش ۹

